

"Аса қауіпті инфекциялық аурулардың алдын алу бойынша санитариялық-эпидемияға қарсы (профилактикалық) іс-шараларды ұйымдастыруға және жүргізуге қойылатын санитариялық-эпидемиологиялық талаптар" санитариялық қағидаларын бекіту туралы

Күшін жойған

Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2011 жылғы 6 желтоқсандағы № 1476 Қаулысы. Күші жойылды - Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2015 жылғы 8 қыркүйектегі № 754 қаулысымен

Ескерту. Күші жойылды - ҚР Үкіметінің 08.09.2015 № 754 қаулысымен (алғашқы ресми жарияланған күнінен бастап қолданысқа енгізіледі).

"Халық денсаулығы және денсаулық сақтау жүйесі туралы" Қазақстан Республикасының 2009 жылғы 18 қыркүйектегі Кодексінің 6-бабының 2) тармақшасына, 145-бабының 26) тармақшасына сәйкес Қазақстан Республикасының Үкіметі **ҚАУЛЫ ЕТЕДІ:**

1. Қоса беріліп отырған "Аса қауіпті инфекциялық аурулардың алдын алу бойынша санитариялық-эпидемияға қарсы (профилактикалық) іс-шараларды ұйымдастыруға және жүргізуге қойылатын санитариялық-эпидемиологиялық талаптар" санитариялық қағидалары бекітілсін.

2. Осы қаулы алғашқы ресми жарияланған күнінен бастап күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі.

Премьер-Министрі Қазақстан Республикасының
К. Мәсімов
Қазақстан Республикасы
Үкіметінің
2011 жылғы 6 желтоқсандағы
№ 1476 қаулысына
қосымша

"Аса қауіпті инфекциялық аурулардың алдын алу бойынша санитариялық-эпидемияға қарсы (профилактикалық) іс-шараларды ұйымдастыруға және жүргізуге қойылатын санитариялық-эпидемиологиялық талаптар" санитариялық қағидалары

1. Жалпы ережелер

1. Осы "Аса қауіпті инфекциялық аурулардың алдын алу бойынша санитариялық-эпидемияға қарсы (профилактикалық) іс-шараларды ұйымдастыруға және жүргізуге қойылатын санитариялық-эпидемиологиялық талаптар" санитариялық қағидалар (бұдан әрі – Санитариялық қағидалар) аса қауіпті инфекциялық аурулардың алдын алуға бағытталған санитариялық-эпидемияға қарсы (профилактикалық) іс-шараларды ұйымдастыруға және жүргізуге қойылатын талаптарды белгілейді.

2. Осы Санитариялық қағидалардың орындалуын бақылауды Қазақстан Республикасының мемлекеттік санитариялық-эпидемиологиялық қадағалау және ветеринариялық-санитариялық бақылау органдары өз құзыреті шегінде жүзеге асырады.

3. Осы Санитариялық қағидалар мынадай ұғымдар пайдаланылды:

1) аса қауіпті инфекциялар – халық арасында өлім-жітімді көбейтіп, жаппай белең алатын, үлкен аумақтарға тез таралатын және адамдардың көпшілігін зақымдайтын, адамнан адамға берілуге қабілетті аурулар (эпидемиялық белең алулар мен эпидемиялар);

2) мәжбүрлеп сою – қырылуды болдырмау мақсатында немесе емдеудің экономикалық жағынан тиімсіздігіне байланысты ауру малды сою;

3) инфекциялық ауру қоздырғышының резервуары – патогенді микроорганизмдердің биологиялық иелері;

4) инфекция тасымалдаушылар – табиғатта ауру қоздырғыштары болып табылатын жылы қанды жануарлар, ең алдымен кеміргіштер және басқа да ұсақ сүт қоректілер (сирек жағдайда құстар);

5) инфекция таратушылар – негізінен салқын қанды омыртқасыз жануарлар, атап айтқанда қан соратын жәндіктер, кенелер;

6) инсектоакарицидтік қасиет – құралдың (препараттың) жәндіктерді ғана емес, кенелерді де жоятын қасиеті;

7) импрегнация – адамға қан сорушыларды жақындатпау мақсатында сыртқы киімді инсектицидтермен немесе репеллентермен өңдеу;

8) контаминация (жанасу) – қоршаған ортадағы заттарда микроорганизмдердің табылуы;

9) қауіп төндіретін аумақ – күйдіргі бойынша қолайсыз елді мекенмен тікелей шекараласатын аумақ немесе адамдар мен жануарлардың ауруға шалдығу қаупі бар аумақ;

10) қорғаныш аймағы – инфекция тасымалдаушылары және/немесе таратушылары жойылған елді мекеннің айналасындағы аумақ;

11) резистенттілік – пестицидтердің, улы химикаттардың және басқа да агенттердің әсеріне шыдамдылық;

12) күйдіргі бойынша стационарлық-қолайсыз пункт (СКП) – топырақты

ошақ немесе адамның немесе жануардың күйдіргіге шалдығу жағдайы тіркелген
а у м а қ т а ғ ы п у н к т ;

13) табиғи ошақ – белгісіз ұзақ уақыт бойы сырттан әкелместен ауру қоздырғышының айналымы жүзеге асырылатын жер бетінің учаскесі;

14) топырақты ошақтар – күйдіргіден қырылған малдың өлген, сойылған, мүшеленген және өлекселерінің заңсыз көмілген жерлері;

15) физикалық күресу әдісі – пестицидтерді (улы химикаттарды) қолданбастан, кеміргіштерді немесе буын аяқтыларды жоюдың агротехникалық іс-шараларын, механикалық құрылғыларды, жабысқақ массаларды және басқа да әдістерді қолдану ;

16) химиялық күресу әдісі – инфекциялық аурулардың қоздырғыштарын таратушыларды және тасымалдаушыларды пестицидтер мен улы химикаттарды пайдалана отырып жою ;

17) эпидемиялық ошақ – науқас адамның тұратын жері;

18) эпизоотиялық ошақ – инфекция қоздырғышының көзі, берілу факторлары және сезімтал жануарлар орналасқан, шектелген орын.

2. Күйдіргінің алдын алу бойынша санитариялық-эпидемияға қарсы (профилактикалық) іс-шараларды ұйымдастыруға және жүргізуге қойылатын санитариялық-эпидемиологиялық талаптар

4. СҚП-да және күйдіргі бойынша қауіп төндіретін аумақтарда санитариялық-эпидемияға қарсы (профилактикалық) және эпизоотияға қарсы іс-шараларды ұйымдастыруға және жүргізуге қойылатын талаптар ветеринария саласындағы мемлекеттік органдардың аумақтық бөлімшелерінің мынадай шараларды сақтауы болып табылады:

1) күйдіргінің эпизоотиялық ошақтарын, күйдіргінің топырақты ошақтарының координаттары мен шекараларын белгілеу арқылы СҚП анықтау және тіркеу ;

2) топырақты ошақтарды бүкіл периметрі бойынша ормен және қоршаулармен қоршау, «күйдіргі» деген жазуы бар тақтайшаларды ілу;

3) ішкі сауда, малдан алынатын шикізат пен өнімді дайындау, сақтау және өңдеу объектілерінде мал топтасатын жерлердің ветеринариялық-санитариялық жағдайын бақылау ;

4) мал қорымдарының, мал айдайтын трассалардың, мал шаруашылығы объектілерінің жағдайын бақылау ;

5) СҚП-да, мал шаруашылығы қожалықтарында, мал сою пункттерінде, малдан алынатын шикізат пен өнімді дайындайтын және сақтайтын жерлерде, мал таситын барлық көлік құралдарында, мал өнімін қайта өңдейтін

кәсіпорындардағы өндірістік үй-жайларда профилактикалық дезинфекция жүргізу.

5. СҚП-да және күйдіргі бойынша қауіп төндіретін аумақтарда санитариялық-эпидемияға қарсы (профилактикалық) іс-шараларды ұйымдастыру және жүргізу кезінде халықтың санитариялық-эпидемиологиялық салауаттылығы саласындағы мемлекеттік органның аумақтық бөлімшелері мынадай талаптарды сақтауы қажет:

1) күйдіргінің эпидемиялық ошақтарын анықтау және тіркеу, күйдіргінің топырақты ошақтарының координаттары мен шекараларын белгілей отырып СҚП-ны картаға түсіру;

2) халықпен, сондай-ақ күйдіргінің инфекция көздерін, факторларын және оның таралу жолдары мен профилактика шараларын көрсете отырып, малдан алынатын шикізатты дайындау, жинау, сақтау, тасымалдау, қайта өңдеу және өткізумен айналысатын адамдар арасында санитариялық-ағарту жұмысын жүргізу;

3) эпидемиялық ошақтарда профилактикалық, ағымдағы және қорытынды дезинфекция жұмыстарын жүргізу.

6. СҚП-да және қауіп төндіретін аумақтарда:

1) тиісті аумақтағы ветеринариялық-санитариялық инспектордың рұқсатынсыз еріксіз түрде мал союға;

2) санитариялық-эпидемиологиялық қорытындысыз және ветеринария саласындағы аумақтық органның келісімінсіз топырақ алуға және ауыстыруға байланысты агромелиоративтік, құрылыс және басқа да жұмыстарды жүргізуге жол берілмейді.

7. Қазақстан Республикасының аумағында ветеринариялық-санитариялық сараптамасыз ет және ет өнімін өткізуге тыйым салынады.

8. Топырақты ошақтардың санитариялық-қорғаныш аймақтарының көлемін халықтың санитариялық-эпидемиологиялық салауаттылығы және ветеринария саласындағы уәкілетті органдар бірлесіп белгілейді.

9. Санитариялық-қорғаныш аймағында топырақты қазуға және ауыстыруға, оның су басуына байланысты қазу, гидромелиоративтік, құрылыс және басқа да жұмыстар үшін, сондай-ақ жалға беруге, жеке меншікке сатуға, бау-бақша немесе өзге де мақсатта пайдалану үшін жер учаскелерін бөлуге жол берілмейді.

10. Тиісті әкімшілік-аумақтық бірліктердің мемлекеттік ветеринариялық қызмет органдары Қазақстан Республикасының ветеринария саласындағы уәкілетті органның келісімі бойынша күйдіргіге қарсы вакцинаны қолдану жөніндегі нұсқаулықта көзделген тәртіппен және мерзімдерде ауыл шаруашылығы малдарына профилактикалық вакцинациялау жүргізеді. Вакцинация өткеннен кейін 14 күн бойы вакцинацияланған барлық малдарға

бақылау

жүргізіледі.

11. Күйдіргіге қарсы вакцинациялау жүргізу вакцинацияланған малдың (түрлері бойынша) санын, вакцинаның, дайындаушы кәсіпорынның толық атауын, сериясы мен бақылау нөмірлерін, дайындау күні мен қолданылған вакцина санын көрсете отырып, актімен ресімделеді. Актіге мал иелерінің қолы қойылған вакцинацияланған малдың тізімі қоса беріледі.

12. Вакцинациядан кейін 14 тәулік ішінде күйдіргіге қарсы вакцинацияланған малды етке союға және вакцинациядан кейін 14 тәулік өткенше өлген малдың терісін алуға жол берілмейді.

13. Мал өнімдерін және шикізатын дайындау, қайта өңдеу, өткізу ұйымдарында меншік түріне қарамастан, мынадай талаптарды сақтауы қажет:

1) тұтас еттерге және малдың ішкі ағзаларына ветеринариялық тексеру және ветеринариялық-санитариялық сараптама жүргізу, зертханалық зерттеулерді жүзеге асыру;

2) ет пен басқа да өнімді зарарсыздандыру, пайдалануға жарамсыз болған жағдайда оны кәдеге жарату;

3) ет өнімін арнайы оқшауланған және сүргі салынған камераларда, тоңазытқыштарда сақтауды және ветеринариялық зертханалық зерттеулер жүргізу кезеңінде күйдіргі қоздырғыштарын жұқтыруға күдікті еттің сақталуын қамтамасыз ету.

14. Мал өнімі мен шикізатын дайындау, қайта өңдеу және өткізу ұйымдарында жыл сайын және жұмысқа қабылдау кезінде өндірістік қызметі малды күтуге, ұстауға және бағуға, мал өнімі мен шикізатын сақтауға, тасымалдауға, қайта өңдеуге және сатуға байланысты жұмыскерлерді күйдіргінің алдын алу қағидаларына оқытуды жүргізеді.

15. Адамдарды күйдіргіге қарсы профилактикалық вакцинациялауды (ерекше профилактика) Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2009 жылғы 30 желтоқсандағы № 2295 қаулысымен бекітілген Қарсы профилактикалық егу жүргізілетін аурулардың тізбесін, оларды жүргізу ережесін және халықтың жоспарлы егілуге жатқызылатын топтарына сәйкес аумақтық денсаулық сақтау органы жүргізеді.

16. Күйдіргіге қарсы жоспарлы вакцинацияны мемлекеттік денсаулық сақтау ұйымдары халықтың мынадай контингентіне жүргізіледі:

1) күйдіргі қоздырғышының болуына зерттеу жүргізетін зертханалардың қызметкерлері;

2) ет комбинаттарының, мал сою пункттерінің және мал шаруашылығының ішкі сауда өнімі объектілерінің жұмыскерлері;

3) малдан алынатын шикізатты жинау, сақтау, тасымалдау және бастапқы өңдеумен айналысатын адамдар.

17. Өлген малдың тұтас етін ашу және бөлшектеу барысында күйдіргіге күдіктенген жағдайда жұмыс тоқтатылады.

18. Малдардың күйдіргімен сырқаттану және күйдіргіге күдікті малдардың өлу жағдайлары тіркелгені туралы ақпаратты алған кезде тиісті аумақтың Мемлекеттік ветеринариялық-санитариялық инспекторы ауру және өлген малдарға тексеру жүргізеді.

19. Күйдіргіге күдік туындаған кезде малдың өлексесінен патологиялық материалдың мынадай үлгілері алынады және ветеринариялық зертханаға жіберіледі:

1) құлақ тілігінің, перифериялық тамырлардың қаны немесе құлақ жарғағы кесіп алынады және жіберіледі (алдын ала өлексе жатқан жақтан екі лигатура қояды, тіліктің шеттерін күйдіреді);

2) қан аралас сұйықтықтар болған жағдайда ауыз және мұрын қуыстарынан алынған шайындылар.

20. Жергілікті атқарушы органдардың ветеринариялық қызметі сараптама нәтижелерін алғанға дейін күйдіргінің болуына күдікті малдың өлекселерін осы Санитариялық қағидалар талаптарына сәйкес қажетті биологиялық қауіпсіздік шараларын сақтай отырып жояды.

21. Патологиялық материал биологиялық қауіпсіздік шаралары сақтала отырып, ветеринариялық зертханаға қолма-қол жіберіледі. Ветеринариялық зертханада материал микроскопиялық (материал түскен күні), бактериологиялық (үш тәулік ішінде), биологиялық (10 тәулік ішінде) әдістермен зерттелуі тиіс.

22. Микроскопиялық зерттеулердің алдын ала оң қорытындысын алған кезде ветеринариялық қызмет тиісті аумақтың бас мемлекеттік ветеринариялық-санитариялық инспекторын хабардар етеді.

23. Тиісті аумақтың бас мемлекеттік ветеринариялық-санитариялық инспекторы аумақтық санитариялық-эпидемиологиялық қызмет органына шұғыл хабарлама жібереді және санитариялық-эпидемиологиялық қызметтің өкілімен бірлесіп отырып, эпизоотиялық-эпидемиологиялық тексеру жүргізеді, күйдіргі қоздырғышын жұқтырды деп күдік тудырған өнімді (сүт, ет, тері) өткізуге және әкетуге жол бермейді.

24. Ветеринариялық зертхана түпкілікті оң нәтижені растаған кезде жергілікті атқарушы орган тиісті аумақтың бас мемлекеттік ветеринариялық-санитариялық инспекторының ұсынымы бойынша карантин енгізеді, бұл кезде:

1) малдың барлық түрлерін кіргізуге және әкелуге, шығаруға және әкетуге;

2) малдан алынатын шикізат пен өнімді дайындауға және әкетуге, шаруашылық ішінде малды айдауға;

3) ауру малдың сүтін пайдалануға;

4) малдарды етке союға;

5) өлген малдарды ашуға және олардың терісін алуға;
6) кезек күттірмейтіннен басқа ветеринариялық хирургиялық операцияларды жүргізуге;

7) СҚП аумағына бөгде адамдардың кіруіне, оның аумағына объектіге қызмет көрсетуге байланысты емес көліктің кіруіне;

8) табиғи су қоймаларынан малдарды суаруға;

9) малдарды және малдан алынған өнімдерді сатуға, ауыл шаруашылығы жәрмеңкелерін, көрмелерін (аукциондар) және адамдар мен малдар жиналатын басқа да қоғамдық іс-шараларды өткізуге тыйым салынады.

25. Карантин өлім-жітім болған соңғы жағдай тіркелген күнінен бастап 15 күн өткеннен соң алынады.

26. Тиісті аумақтағы мемлекеттік ветеринариялық-санитариялық инспектор, сондай-ақ аумақтық ветеринариялық-санитариялық бақылау органдары санитариялық-эпидемиологиялық қызмет органдарымен бірлесіп, эпизоотиялық ошақты жою бойынша іс-шаралар жоспарын құрады.

27. Күйдіргінің эпизоотиялық ошағында ветеринариялық қызмет мамандары күйдіргі аллергияны бар тері-аллергиялық сынамамен зерттелетін шошқалардан басқа, барлық мал басына клиникалық тексеру жүргізеді.

28. Жергілікті атқарушы органдар ветеринария саласындағы уәкілетті органның ұйымымен бірлесіп күйдіргі ауруымен ауырған және одан өлген малдар болған аумақтар мен үй-жайларды тазалауды және дезинфекциялауды ұйымдастырады, малдарды өңдеуді Қазақстан Республикасында қолдануға рұқсат етілген инсектицидтермен және дезинфекциялаушы құралдармен жүргізеді.

29. Күйдіргі ауруымен ауырған немесе одан өлген малдар болған учаскелерден дақылдар, қатты және жұмсақ жемдер шығарылмайды, олар сол жерде жойылады немесе оларды күйдіргіге қарсы вакцинациялау жүргізілген малға береді.

30. Күйдіргі бойынша қолайсыз малдан алынған шикізат және өнім анықталған кезде оны дайындау, сақтау және өңдеу жөніндегі ұйымдарда Қазақстан Республикасының 2002 жылғы 10 шілдедегі "Ветеринария туралы" № 339-ІІ Заңына (бұдан әрі – Қазақстан Республикасының "Ветеринария туралы" Заңы) сәйкес карантин енгізіледі. Малдан алынған өнімдер және шикізат жойылады.

31. Күйдіргі бациллаларымен контаминацияланған малдан алынған шикізат және өнімдерді дайындау, сақтау және өңдеуді жүзеге асыратын үй-жайларда Қазақстан Республикасында қолдануға рұқсат етілген құралдармен дезинфекциялық іс-шаралар жүргізіледі.

32. Күйдіргі ауруымен ауыратын немесе оған күдікті науқасты немесе

пациентті анықтаған денсаулық сақтаудың мемлекеттік және мемлекеттік емес секторындағы медициналық ұйымдар оны инфекциялық стационарға, ол болмаған жағдайда оқшауланған жеке терапевтік палатаға (боксса) жатқызады, ол жерде оған биологиялық қауіпсіздік қағидалары сақтала отырып, білікті терапевтік көмек көрсетіледі.

33. Күйдіргі ауруымен ауыратын науқас немесе оған күдікті анықталған жағдайда оларды ведомстволық тиесілігіне және меншік нысанына қарамастан, медициналық ұйымдар 3 сағат ішінде аумақтық мемлекеттік санитариялық-эпидемиологиялық қадағалау органына шұғыл хабарлама жібереді.

34. Диагнозды анықтаған немесе өзгерткен медициналық ұйым 12 сағат ішінде ауру анықталған жердегі аумақтық мемлекеттік санитариялық-эпидемиологиялық қадағалау органына өзгертілген диагнозды, оны белгілеу күні мен бастапқы диагнозды көрсете отырып, жаңа шұғыл хабарлама жібереді.

35. Күйдіргімен ауыратын науқас немесе оған күдікті анықталған кезде мемлекеттік санитариялық-эпидемиологиялық қадағалау органы ветеринария саласындағы аумақтық уәкілетті органға хабарлайды.

36. Мемлекеттік санитариялық-эпидемиологиялық қадағалау органының мамандары ветеринария саласындағы аумақтық органның өкілімен бірлесіп, эпизоотологиялық-эпидемиологиялық тексеру жүргізеді.

37. Санитариялық-эпидемиологиялық қызмет мамандары күйдіргінің эпидемиялық ошағында мыналарды қамтамасыз етеді:

1) науқас адамдарды анықтау және ауруханаға жатқызу;

2) қорытынды дезинфекция жүргізу;

3) ошақты оқшаулау және жою бойынша іс-шаралар жоспарын құру.

38. Медициналық ұйымдар эпидемиялық ошақта үй-үйді аралауды, инфекция көзімен байланыста болған адамдарды бақылауды, шұғыл профилактиканы және санитариялық-түсіндіру жұмыстарын жүргізеді.

39. Санитариялық-эпидемиологиялық сараптама орталықтары мен науқас емге жатқызылған инфекциялық стационарлар және обаға қарсы станциялардың зертханалары науқастардан немесе күйдіргіге күдікті адамдардан материал алуды және оны зерттеуді жүргізеді.

40. Аумақтық санитариялық-эпидемиологиялық сараптама орталықтары және мемлекеттік ветеринариялық-санитариялық инспекторлар күйдіргімен ауыратын науқас немесе оған күдікті анықталған жағдайда ет және ет өнімінен, сыртқы орта объектілерінен (топырақ, заттардан алынған шайындылар) сынама алады және оларға зерттеу жүргізеді.

3. Туляремияның алдын алу бойынша санитариялық-эпидемияға қарсы (профилактикалық) іс-шараларды ұйымдастыруға және жүргізуге қойылатын санитариялық-эпидемиологиялық талаптар

41. Туляремияның алдын алу бойынша санитариялық-эпидемияға қарсы (профилактикалық) іс-шараларды ұйымдастыруға және жүргізуге қойылатын талаптар мемлекеттік санитариялық-эпидемиологиялық қызметтің аумақтық органдары мен ұйымдарының табиғи ошақтардың (туляремияның белең алулары бұрын болған және қоздырғыштарының өсірінділері оқшауланған аудандардан бастап) ландшафтылы типтеріне байланысты эпизоотологиялық тексеру (көктемде және күзде) жүргізуі болып табылады.

42. Туляремияның табиғи ошақтарын эпизоотологиялық тексеру негізінде аумақтық мемлекеттік санитариялық-эпидемиологиялық қадағалау органдары жергілікті атқарушы органдармен бірлесіп, санитариялық-эпидемияға қарсы (профилактикалық) іс-шаралардың кешенді бағдарламасын жасайды, онда м ы н а л а р к ө з д е л е д і :

- 1) кейіннен тиімділікті бағалау арқылы іс-шараларды жүргізу көлемін және мерзімдерін негіздей отырып, туляремияның табиғи ошақтарын сауықтыру (дезинфекция, дератизация, кенелерді жою);
- 2) жаңа аумаққа инфекцияның әкелінуінің алдын алу;
- 3) медициналық қызметкерлерді даярлау;
- 4) халық арасында санитариялық-ағарту жұмысын жүргізу.

43. Аумақтық мемлекеттік санитариялық-эпидемиологиялық қадағалау органдары туляремияға қарсы профилактикалық вакцинациялау қажеттілігін және жүргізу көлемдерін анықтайды.

44. Вакцинациялауға жататын контингентті жоспарлау және іріктеу табиғи ошақтардың эпидемиялық белсенділік дәрежесін есепке ала отырып, сарапталып жү з е г е а с ы р ы л а д ы .

45. Адамдарды туляремияға қарсы профилактикалық вакцинациялауды (ерекше вакцинация) Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2009 жылғы 30 желтоқсандағы № 2295 қаулысымен бекітілген Қарсы профилактикалық егу жүргізілетін аурулардың тізбесіне, және оларды жүргізу ережесіне халықтың жоспарлы егілуге жатқызылатын топтарына сәйкес аумақтық денсаулық сақтау о р г а н ы жү р г і з у і т и і с .

46. Жайылмалы-батпақты, тау етегіндегі-өзен типіндегі табиғи ошақтарда және тұрақты резервация аймағының аумағында 7 жасқа дейінгі балаларды, 55 жастан асқан және қарсы көрсетілімдері бар адамдарды қоспағанда, барлық тұрғындар жоспарлы вакцинацияланады.

47. Оқшау ошақтар аймағы аумағындағы табиғи ошақтарда жоспарлы

өкпелер туляремияның оқшау, нақты шектелген ошақтары бар жекелеген аудандар аумақтарында орналасқан елді мекендерде жүргізіледі.

48. Тоғайлы, далалық типтегі табиғи ошақтарда және тәуекел, шығару және салауаттылық аймағы аумағында мынадай тәуекел топтарына кіретін адамдар вакцинацияланады: аңшылар, балықшылар, олардың отбасы мүшелері, бақташылар, диқандар, мелиораторлар, сондай-ақ маусымдық және вахталық әдіспен жұмыс істейтін адамдар.

49. Әрбір 5 жыл сайын қайта вакцинациялау жүргізіледі.

50. Туляремияға қарсы вакцинациялаудың уақтылы және сапалы өткізілуін бақылауды аумақтық мемлекеттік санитариялық-эпидемиологиялық қадағалау органдары жүзеге асырады.

51. Туляремиямен ауыратын науқас анықталған немесе оған күдік туындаған кезде ведомстволық тиесілігіне және меншік нысанына қарамастан, медициналық ұйымдар 12 сағат ішінде аумақтық мемлекеттік санитариялық-эпидемиологиялық қадағалау органына шұғыл хабарлама жібереді.

52. Диагнозды нақтылаған немесе өзгерткен медициналық ұйым да 12 сағат ішінде ауру анықталған жердегі аумақтық санитариялық-эпидемиологиялық қызмет органына өзгертілген диагнозды, оның қойылған күнін және алғашқы диагнозды көрсете отырып, жаңа шұғыл хабарлама жібереді.

53. Эндемиялық аудандарда бес күннен астам уақытта қызбамен ауыратын науқастардың, лимфадениттер, конъюнктивиттер, этиологиясы белгісіз паротиттер мен баспамен ауыратын науқастардың қан сарысуын туляремияға серологиялық зерттеу жүргізіледі.

54. Туляремияның абдоминалдық, өкпелік, конъюнктивалық-бубонды, ангиноздық-бубондық, ойық жаралы-бубондық және бубондық түрлері бар науқастар ауру орташа және ауыр өткен жағдайда стационарлардың инфекциялық бөлімшелеріне жатқызылады.

55. Ауру жеңіл өтетін терілік-бубондық және бубондық түрлері, қалыпты лимфаденит пен $37,5^{\circ}\text{C}$ -дан аспайтын қызбалы реакция болған кезде амбулаториялық жағдайларда емдеуге жол беріледі.

56. Туляремиямен ауырған адаммен байланыста болған адамдарға антибиотиктермен профилактика және медициналық бақылау жүргізіледі.

57. Адамның туляремиямен ауыруы жағдайларын аумақтық мемлекеттік санитариялық-эпидемиологиялық қадағалау органдары эпизоотологиялық-эпидемиологиялық тұрғыдан тексереді.

58. Эпидемиологиялық көрсеткіштер бойынша шұғыл эпизоотологиялық тексеру және жергілікті атқарушы органдардың қатысуымен туляремияның

қоздырғышын тасымалдаушыларды және таратушыларды жою бойынша іс-шаралар жүргізіледі.

59. Туляремиямен жаппай сырқаттану туындаған жағдайда аумақтық медициналық ұйымдар тұрғындарға медициналық қадағалау ұйымдастырады және жүргізеді.

60. Аумақтық санитариялық-эпидемиологиялық сараптама орталықтары белең алу типіне немесе аурудың жағдайына байланысты:

1) суға, дайындалған теріге, ауланған жануарлардың тұтас еттеріне (аурудың кәсіпшілік типі кезінде);

2) қансорғыш буын аяқтыларға (трансмиссивті типі кезінде);

3) ауру жұқтыруы мүмкін шөпке, астыққа және басқа да өнімдерге (ауыл шаруашылығы типі кезінде);

4) тамақ өнімдеріне, ауыз суға, үйде тіршілік ететін кеміргіштерге (тұрмыстық типінде);

5) шикізатқа, малдан алынған кенелерге (өндірістік типінде) бактериологиялық зерттеулер жүргізеді.

61. Санитариялық-эпидемияға қарсы (профилактикалық) іс-шаралар аурудың типіне қарай жергілікті атқарушы органдармен бірлесіп жүргізіледі:

1) туляремияның суда белең алуы кезінде – шаруашылық-ауыз сумен жабдықтау көздерін тексеру, тазалау және дезинфекциялау, шомылуға арналған жұқпалы су айдындарын пайдалануға тыйым салынады, ішу үшін тек қайнаған су ғана пайдаланылады;

2) трансмиссивті белең алу кезінде – қолайсыз аумақтарға туляремияға қарсы егілмеген адамдардың баруына шек қойылады, жәндіктердің, соның ішінде кенелердің санын азайту және оларды жою жөніндегі іс-шаралар (дезинсекция), қорғаныш киімі мен репеленттер пайдаланылады;

3) ауыл шаруашылығы жұмыстарымен байланысты белең алулар кезінде – дератизация, астық пен өңделмеген жемдерді залалсыздандыру, малдардағы иксодты кенелерді жою (кене басқан малды өңдеу (жоспарлы, шұғыл), ауыл шаруашылығы өнімдері мен шикізаттарға жұқтырылуының алдын алу;

4) тұрмыстық белең алулар кезінде – кеміргіштерді жою, аулаларды, көшелерді, алаңдарды қоқыстан, сабаннан, шаруашылық қалдықтардан тазалау. Тұрғын үйлер мен басқа да үй-жайларда дезинфекциялаушы құралдарды пайдалана отырып, кеміргіштерге тосқауыл, сумен тазалау қамтамасыз етіледі;

5) өндірістік жұқтыру кезінде – ауру жұқтырылған шикізат пен өнімдерді термиялық өңдеу жолымен залалсыздандыру жүзеге асырылады, ет комбинаттарында союға келіп түскен малдардағы кенелер жойылады;

6) аң аулаған кезде – қоянның, су тышқанының, көртышқанның және су

егеуқұйрығының терісін сыпырып, денесін бөлшектегеннен кейін адамның қолы дезинфекцияланады, сыпырылған терілер залалсыздандырылады.

4. Қырым-Конго геморрагиялық қызбасының алдын алу бойынша санитариялық-эпидемияға қарсы (профилактикалық) іс-шараларды ұйымдастыруға және жүргізуге қойылатын санитариялық-эпидемиологиялық талаптар

62. Қырым-Конго геморрагиялық қызбасының алдын алу бойынша санитариялық-эпидемияға қарсы (профилактикалық) іс-шараларды ұйымдастыруға және жүргізуге қойылатын талаптар Қырым-Конго геморрагиялық қызбасы (бұдан әрі – ҚКГҚ) бойынша эндемиялық аумақта шағын топтардың жылына кемінде екі рет (сәуірде-маусымда және қыркүйекте-қазанда) зоологиялық-паразитологиялық тексеру жүргізу болып табылады; ерте және жылы көктем болатын жылдары тексеру наурызда б а с т а л а д ы .

63. Шағын зоологиялық-паразитологиялық топтар санитариялық-эпидемиологиялық қызмет ұйымдары мен органдарының және обаға қарсы күрес ұйымдарының бейінді мамандарынан құралады.

64. Шағын зоологиялық-паразитологиялық топтар:
- 1) түрлері және биотоптары бойынша кенелер санын есепке алуды (көп болу, басымдылық және кездесу-кездеспеу индексіні анықтау);
  - 2) бақылау табындарында 5-10 мал басын тексеру жолымен олардың жұқтыру деңгейін бағалау үшін ауыл шаруашылығы жануарларынан кенелерді жинауды;
  - 3) кенелердің түрлік құрамын анықтауды;
  - 4) кенелердің әртүрлі даму кезеңдерінде олардың негізгі және жанама қоректендірушілерін айқындауды;
  - 5) кенелер популяциясының санына табиғи, антропогенді және шаруашылық факторларының әсерін талдауды;
  - 6) кенелердің тіршілік әрекеті цикліне фенологиялық бақылауды;
  - 7) зертханалық зерттеу үшін ашық жерлерде және көбейетін орындарда (үй-жайлар, індер) кенелердің әртүрлі даму кезеңдерінде оларды жинауды;
  - 8) кенелердің өте көп пайда болуы және олардың адамдарға белсенді шабуылы кезінде үй-жайларды тексеруді;
  - 9) ҚКГҚ-мен ауыратын науқастар тіркелген кезде елді мекендерді тексеруді;
  - 10) жаздық жайылымға көшкен кезде мал шаруашылығы үй-жайларын, ашық қораларды және уақытша орындарда кенелердің бар-жоғын тексеруді (айына кемінде 1 рет);
  - 11) кенелерге қарсы іс-шаралар жүргізілгеннен кейін табиғи ошақ аумағында

сауықтыру дәрежесін бағалауды жүзеге асырады.

65. ҚКГҚ-ның табиғи ошақ аймағындағы жергілікті атқарушы органдар жыл сайын :

1) кенелерге қарсы дәрілеу іс-шараларын жүргізу үшін дезинсекциялық құралдарды (препараттарды) қаңтардан кешіктірмей сатып алуды;

2) денсаулық сақтау, мемлекеттік санитариялық-эпидемиологиялық қадағалау, ветеринариялық-санитариялық бақылау органдарының және өзге де ұйымдардың кенелерге қарсы іс-шараларды жүргізуін үйлестіруді;

3) мал шаруашылығы үй-жайларын, ҚКГҚ табиғи ошағы аймағында орналасқан елді мекендердегі жеке үй-жайларды тазалауды (қидан, қоқыстан) ұйымдастыруды ;

4) малдарды жаздық жайылымға айдаған кезде уақытша орындарды, ашық қораларды және қоршаған аумақты тазалауды ұйымдастыруды жүзеге асырады.

66. ҚКГҚ бойынша эндемиялық аумаққа жыл сайын кемінде екі рет (көктем, күз) кенеге қарсы жоспарлы іс-шаралар жүргізіледі.

67. Кенелерге қарсы іс-шаралар алдын ала немесе шұғыл профилактика типі бойынша жүргізіледі.

68. Алдын ала профилактикалық жұмыстар алдыңғы өңдеу жылына алдын ала белгіленеді және жоспарлы тәртіппен орындалады; науқастар тіркелген жерлерде соңғы сырқаттану тіркелген кезден бастап кемінде екі жыл жүргізіледі.

69. Шұғыл алдын алу типі бойынша іс-шаралар өңдеу жоспарланбаған учаскелерде :

1) адамның ҚКГҚ-мен сырқаттануы тіркелген жағдайларда;

2) ҚКГҚ вирусының болуына кенелерді зерттеудің оң нәтижелері кезінде;

3) кенелердің саны көп болған кезде жүргізіледі.

70. Кенелерге қарсы іс-шаралар мына бағыттарда жүргізіледі:

1) ауыл шаруашылығы малдарындағы энзоотикалық ауруларды тасымалдаушы кенелерді және мал шаруашылығы қора үй-жайларындағы кенелерді жою – ветеринария саласындағы қызметті жүзеге асыратын жергілікті атқарушы органның бөлімшелері ұйымдастырады;

2) аула құрылыстарына кенеге қарсы өңдеу жүргізуді қоса алғанда, елді мекендердің жеке үйлеріндегі және мұнда ұсталатын малдардағы, оның ішінде үй құстарындағы кенелерді жою – үй және мал иелері жүргізеді;

3) кеміргіштерді терең дустациялау немесе аэрозоляциялау әдісімен кедергілік өңдеу (тұрақты немесе уақытша елді мекен айналасына қорғаныш аймағын құру) – аумақтық санитариялық-эпидемиологиялық қадағалау ұйымдары мен обаға қарсы күрес ұйымдары жүргізеді;

4) тұрақты немесе уақытша елді мекендерде үй жануарлары болатын бұталарды, суаттарды және басқа жерлерді инсектоакарицидті препараттармен

өңдеу – жергілікті атқарушы органдар мен жергілікті атқарушы органның ветеринария саласындағы қызметті жүзеге асыратын бөлімшелері ұйымдастырады;

5) агротехникалық және жалпы санитариялық іс-шаралар (үй-жайларды және аумақтарды қи мен қоқыстан, бұталардан механикалық тазарту, жарықтарды жөндеу, ойықтарды, індерді алдын ала мазутпен, автолмен, керолинмен және көрсетілген заттар сіңірілген балшық құя отырып) - үй иелері мен шаруашылық субъектілері жүзеге асырады.

Барлық көрсетілген іс-шаралар бір уақытта жүргізіледі.

71. Кенелерге қарсы іс-шараларды жүргізу үшін Қазақстан Республикасында қолдануға рұқсат етілген инсектоакарицидті құралдар пайдаланылады.

72. Қолдану түрі препараттарды тиімді және қауіпсіз пайдалануды қамтамасыз етуге тиіс.

73. *Hyalomma asiaticum asiaticum* кенелері басым аудандарда кенелерге қарсы іс-шаралар наурыз-шілдеде және қыркүйек-қазанда, *Hyalomma anatolicum* кенелері басым орындарда шілде-тамызда жүргізіледі. Ошақтың паразиттік жүйесінде аталған түрлерден басқа *Dermacentor niveus* кенелері болған кезде кенелерге қарсы іс-шаралар жылдың барлық жылы мезгілде жүргізіледі.

74. Кенелердің ерте белсенділігі кезінде кенелерге қарсы іс-шараларды бастау бір айға жылжытылады: кенелерге қарсы іс-шаралардың бірінші туры наурызда басталады және сәуірдің басынан кешіктірмей аяқталады. Өңдеулердің біреуін мал қырку алдында 1-2 апта бұрын жүргізеді.

75. Өңдеулер еселігі қолданылатын акарицидтердің қалдық әсерінің ұзақтығына байланысты айқындалады; осыған байланысты өңдеулердің жиілігі жылдың барлық жылы мезгілінде айына 2-3-тен 2-3-ке дейін өзгеруі мүмкін.

76. *Hyalomma* тұқымдас кенелермен күресу үшін кез келген инсектоакарицидті заттарды жұмсау нормасын *Ixodes* тұқымдас кенелерге ұсынылғанмен салыстырғанда 2,5-3 есе көбейтіледі.

77. Жайылымдарды инсектоакарицидті заттармен өңдеуді мал көп жайылатын жерлерде жүргізуге болмайды. Эндемиялық аймақта олар ретті (КҚГҚ қоздырғышы анықталған жылдан кейінгі келесі 1-2 жылға ошақтық учаскелерді айналымнан алып тастау) пайдаланылады.

78. Науқас адамдарды анықтауды ведомстволық тиесілігіне және меншік нысанына қарамастан денсаулық сақтау ұйымдарының медицина қызметкерлері, сондай-ақ жеке практикамен айналысатын медицина қызметкерлері жүзеге асырады.

79. КҚГҚ-ның белгілері бар адам медициналық көмекке жүгінген кезде медицина қызметкерлері биологиялық қауіпсіздік (медицина қызметкерінің өзіне, науқасқа және барлық айналасында адамдарға қатысты) қағидаларын сақтай

отырып, науқасты тез арада инфекциялық бөлімшеге емге жатқызады және эпидемиологиялық анамнез жинайды.

80. Этиологиясы белгісіз қызбаға байланысты амбулаториялық емделіп жүрген науқастар геморрагиялық синдром қосылған жағдайда, алғашқы тексеру кезіндегі аурудың ауырлық дәрежесіне қарамастан, биологиялық қауіпсіздік қағидаларын сақтай отырып, инфекциялық бөлімшеге шұғыл емге жатқызылады.

81. КҚГҚ-ге күдіктену немесе онымен ауыратын науқас анықталған кезде медициналық ұйым 3 сағат ішінде аумақтық мемлекеттік санитариялық-эпидемиологиялық қадағалау органына шұғыл хабарлама жібереді.

82. Сырттан келген адам КҚГҚ-мен сырқаттанған жағдайда, науқастың тіркелген орны бойынша аумақтық мемлекеттік санитариялық-эпидемиологиялық қадағалау органы 3 сағат ішінде оның тұрып жатқан орны бойынша мемлекеттік санитариялық-эпидемиологиялық қадағалау органына хабарлайды.

83. Эндемиялық аумақта жоқ дегенде бір науқас бар бүкіл елді мекен КҚГҚ эндемиялық ошағы болып есептеледі; эндемиялық аймақтан тыс орналасқан қалаларда және кенттерде науқастың болған орны (бөлек үй, пәтер немесе медициналық мекеме) эндемиялық ошақ болып есептеледі.

84. КҚГҚ ошағындағы барлық жұмыстар арнайы қорғаныш костюмінде (бұдан әрі – қорғаныш костюмі), арнайы аяқ киіммен (етік немесе қонышы ұзын бәтеңке) және резеңке қолғаптармен жүргізіледі.

85. Қорғаныш костюмдері болмаған жағдайда, комбинезон немесе басқа да қорғаныш киім пайдаланылады; бұл ретте оның жоғарғы бөлігін шалбарға, ал шалбарды шұлыққа салады.

86. КҚГҚ ошақтарындағы жұмыс кезінде әр сағат сайын киімге түскен кенелерді уақытында анықтау үшін өзін-өзі тексеруді және бірін-бірі тексеруді жүргізу қажет.

87. Шағын зоологиялық-паразитологиялық топтардың персоналы қорғаныш киімінің импрегнациясы үшін аэрозольды акарорепелленттерді немесе ұнтақ тәрізді инсектоакарицидті заттарды пайдаланады. Импрегнация аптасына кемінде бір рет және әрбір кір жуған сайын жүргізіледі.

88. Ауыл шаруашылығы малдарын қырку және жүндерді өңдеу қорғаныш киімі мен қолғаптарды киіп орындалады.

5. Бүйрек синдромы бар геморрагиялық қызбаның алдын алу бойынша санитариялық-эпидемияға қарсы (профилактикалық) іс-шараларды

ұйымдастыруға және жүргізуге қойылатын санитариялық-эпидемиологиялық талаптар

89. Бүйрек синдромы бар геморрагиялық қызбаның (бұдан әрі - БСГҚ) алдын алу бойынша санитариялық-эпидемияға қарсы (профилактикалық) іс-шараларды ұйымдастыруға және жүргізуге қойылатын талаптар жергілікті атқарушы органдар үшін БСГҚ бойынша қолайсыз аумақтарда мынадай шараларды сақтау б о л ы п т а б ы л а д ы :

- 1) орман және орманды-парктері алқаптарды, елді мекендердің шегіндегі және оған іргелес аумақтардағы бақтарды тазалау;
- 2) күз мезгілінде (қазан-желтоқсан) БСГҚ-ның белсенді табиғи ошақтарында орналасқан елді мекендерде, рекреациялық аймақтарда және дәнді-дақыл шаруашылығы аймақтарында жаппай кенттік дератизациялауды ұйымдастыру;
- 3) БСГҚ бойынша энзоотиялық жердегі саяжай учаскелеріне, кәсіпорындардың құрылысына, сауықтыру және балалар мекемелеріне берілетін аумақтарға жаппай дератизациялау жүргізу.

90. Аумақтық санитариялық-эпидемиологиялық қадағалау органдары мен ұйымдары және обаға қарсы күрес ұйымдары БСГҚ бойынша ошағы табылған аумақта жылына екі рет мыналарды қамтитын эпизоотологиялық тексеруді жү р г і з е д і :

- 1) кеміргіштердің санын есепке алу (сәуір-мамыр айларының аяғында және қ а з а н д а) ;
- 2) кеміргіштердің көбею қарқындылығын бағалау және олардың санының өзгеруін қысқа мерзімді болжау;
- 3) хантавирустық антигеннің болуына зертханалық зерттеу үшін кеміргіштерді аулау;
- 4) ұсақ сүт қоректілер – вирусты тасымалдаушылардың хантавирусты жұқтыру деңгейін және адамдарға жұқтыру көзін анықтау;
- 5) ошақтық аумақты ландшафтылы-географиялық аудандастыру және БСГҚ белсенді табиғи ошақтарын анықтау.

91. Аумақтық мемлекеттік санитариялық-эпидемиологиялық қадағалау органдары мыналарды жүргізеді:

- 1) сырқаттанушылықтың динамикасын ретроспективті және жедел талдау;
- 2) БСГҚ-мен ауыратын науқастарды ерте анықтау және оларды тексерудің әдістемелік дұрыстығын бақылау;
- 3) тұрғындардың табиғи иммунитетінің деңгейін оқып зерделеу;
- 4) БСГҚ-ны жұқтыру қаупінің жоғарғы тобын анықтау;
- 5) БСГҚ-мен сырқаттанушылықтың көтерілуін және төмендеуін қысқа мерзімді және ұзақ мерзімді болжау;

6) БСГҚ эпидемиологиясы және алдын алу мәселелері бойынша медицина қызметкерлерін даярлау.

92. БСГҚ эпизоотологиялық үдеріс өршіген және онымен сырқаттанушылық өскен жағдайда аумақтық мемлекеттік санитариялық-эпидемиологиялық қадағалау органы:

1) денсаулық сақтау ұйымдарының, ветеринариялық және коммуналдық қызметтердің, орман шаруашылығының, сауда, қоғамдық тамақтану, сауықтыру ұйымдарының БСГҚ-ның алдын алуға бағытталған іс-шараларды жүргізуін үйлестіреді;

2) БСГҚ ошақтарының өршіген орындарына эпизоотологиялық тексеру жүргізу;

3) елдімекендердің, сауықтыру, балалар, сауда және басқа да ұйымдардың санитариялық жағдайын рейдтік тексеруді ұйымдастыру;

4) адамдардың жұқтырған орындарын және жағдайларын анықтай отырып, аурулардың көп болуы жағдайларын эпизоотологиялық-эпидемиологиялық зерттеу;

5) елдімекендерге және басқа да тұрғындардың шоғырланған орындарына жалғасқан орманды алқаптардың бес жүз метрлік жолағына кедергілік дератизациялау жүргізу;

6) БСГҚ-мен ауыратын науқастарды және соларға ұқсас жағдайда болған адамдарды анықтау мақсатында үй-үйлерді аралауды ұйымдастыру;

7) БСГҚ бойынша қолайсыз аумақтардағы амбулаториялық-емханалық мекемелерге, стационарларға, фельдшерлік-акушерлік пункттерге хантавирустық инфекцияның болуын айғақтайтын диагноздары бар науқастардың (соңғы 1-2 айда) келуін талдау;

8) санитариялық-ағарту жұмысын күшейту.

93. БСГҚ-ның табиғи ошақтарының аймағында орналасқан жазғы сауықтыру ұйымдарында оларды ашпас бұрын мынадай талаптарды орындау қажет:

1) орман алаптарын бес жүз метрлік аймақта қоқыстан, шөпшектерден, қураған ағаштардан, қалың бұталардан тазарту;

2) кеміргіштердің шаруашылық құрылыстарға және тұрғын үй-жайларына кіре алмауын қамтамасыз ету;

3) аумақта және құрылыстарда тышқан тәрізді кеміргіштерді жою бойынша іс-шаралар жүргізу;

4) бес жүз метрлік аймақта уланған жемдерді жасырын бере отырып, кедергілік дератизациялауды ұйымдастыру;

5) төсек-орын жабдықтарын 6-8 сағат бойы күнге желдетіп, кептіру және төсек-орын жабдықтарын камералық өңдеу жүргізу;

6) сауықтыру маусымы басталар алдында, одан кейін әрбір ауысым басталар

алдында үй-жайларда ылғалды дезинфекциялау жүргізу;
7) БСГҚ профилактикалық шаралар бойынша персоналға нұсқама жүргізу;
8) Қазақстан Республикасында қолдануға рұқсат етілген ұзақ әсер ететін родентицидті заттарды қолдана отырып, жаздық маусымдық сауықтыру мекемелерін қыс мезгіліне консервациялауды жүргізу.

6. Құтырманың алдын алу бойынша санитариялық-эпидемияға қарсы (профилактикалық) іс-шараларды ұйымдастыруға және жүргізуге қойылатын санитариялық-эпидемиологиялық талаптар

94. Құтырманың алдын алу бойынша санитариялық-эпидемияға қарсы (профилактикалық) іс-шараларды ұйымдастыруға және жүргізуге қойылатын талаптар жеке және заңды тұлғалардың (жануарлардың иелерінің) мынадай шараларды сақтауы болып табылады:

1) иелігіндегі иттер мен мысықтарды ауданның (қаланың) бас мемлекеттік ветеринариялық-санитариялық инспекторының ұсынымы бойынша клиникалық тексеру және антирабиялық вакцинамен сақтандыру екпелер үшін ветеринариялық емдік-профилактикалық ұйымдарға жеткізу;

2) құтырмаға қарсы егілмеген иттерді жеке аулаларға, фермаларға, үйірлерге, отарларға және табындарға жіберуді шектеу;

3) ауыл шаруашылығы және үй жануарларын жабайы жыртқыштар, иттер немесе мысықтар тістеген жағдайда, ауруға күдікті немесе тістелген жануарларды оқшаулауға қажетті шаралар қабылдау.

95. Адамдарды немесе малды тістеген иттер, мысықтар және басқа да жануарлардың (құтырманың айқын белгілер бар жануарлардан басқа) иелері немесе қараусыз қалған иттер мен мысықтарды ұстайтын арнайы бригада оларды ветеринария мамандары 10 күн ішінде оқшаулауы мен бақылауы үшін тез арада жақын ветеринариялық емдеу ұйымына жеткізуі тиіс.

96. Жеке және заңды тұлғалар өз жануарларын құтырмаға қарсы уақтылы вакцинацияны және диагностикалауды қамтамасыз етуі тиіс. Профилактикалық егулерді жүргізу туралы актіге олардың иелерінің деректерін (аты-жөні, мекенжайы) көрсете отырып, вакцинацияланған иттер мен мысықтардың тізімі міндетті түрде қоса беріледі. Жануардың паспортына тиісті белгілер қойылады.

97. Құтырма бойынша эпизоотологиялық қолайсыз аймақтарда ауылшаруашылығы малдарын (ірі қара мал, ұсақ мал, жылқы, түйе), иттер мен мысықтарды құтырмаға қарсы жоспарлы профилактикалық иммунизациялау жүргізіледі.

98. Жекеленген жағдайларда, ветеринариялық емдеу ұйымының рұқсаты бойынша адамдарды немесе малдарды тістеген жануар оны 10 күн ішінде

оқшауланған үй-жайда ұстауға және оны ветеринариялық дәрігерге тексеруге ұсынуға жазбаша міндеттеме берген иесінде қалдырылады.

99. Оқшауланған жануарларды бақылау нәтижелерін осы аумаққа қызмет көрсететін ветеринария дәрігері арнайы журналда тіркейді және зардап шеккен адамға егу жүргізетін ұйымға және зардап шегушінің тұрғылықты мекенжайы бойынша аумақтық мемлекеттік санитариялық-эпидемиологиялық қадағалау органына хабарлайды.

100. Оқшаулау мерзімі аяқталғаннан кейін клиникалық сау малдар алдын ала вакцинациялағаннан кейін оларды 30 күн бойы оқшаулап ұстау шартымен иелеріне қайтарылады. Құтырмамен ауыратын жануарларды жояды.

101. Жабайы жануарлардың құтырмасын уақтылы анықтау және оның таралуының алдын алу мақсатында орман шаруашылығы, табиғатты қорғау, аңшылық шаруашылығы органдарының, қорықтар мен қаумалдардың қызметкерлері:

1) жабайы жануарлардың құтырма жағдайлары (құтырмаға күдіктену) немесе олардың әдеттен тыс әрекеттеріне (адамнан қорықпау, адамдар мен жануарларға әдейілеп шабуылдау) туралы ветеринарлық маманға тез арада хабарлайды;

2) аңшылық алқабында, қорықтар, қаумалдар аумақтарында, ірі елді мекендердің жасыл аймақтарында табылған жабайы жыртқыштардың (түлкі, жанат тәрізді ит, ақ түлкі, қасқыр, қарсақ, шибөрілер) өлекселерінде құтырманың бар-жоғын зерттеу үшін ветеринариялық зертханаға жібереді;

3) аңшылардың жолдамаларын және аңшылық билеттерін тексеру кезінде табиғатты қорғайтын аңшылық инспекция және қорықшылық қызметі құтырмаға қарсы егілгенін куәландыратын иттердің тіркелу куәліктерін тексереді. Вакцинацияланбаған иттер аңға жіберілмейді.

102. Құтырма бойынша эпизоотиялық қолайсыз аймақтарда жергілікті атқарушы органдар (селолық округтердің, аудандардың, қалалардың, облыстардың әкімдері) жабайы жануарларды, иттер мен мысықтарды аулау және ату бойынша шаралар жүргізеді.

103. Құтырмаға зерттеу жүргізу үшін зертханаға ұсақ малдан – жаңадан өлген өлексені немесе басын, ал ірі малдан – жаңа өлген өлексе басын жібереді.

104. Зерттеу нәтижелері туралы зертханаға патологиялық материалды жіберген ветеринариялық маманға және ауданның (қаланың), облыстың бас мемлекеттік ветеринариялық инспекторына хабарлайды.

105. Ауданның (қаланың), облыстың бас мемлекеттік ветеринариялық инспекторы малдарда құтырма жағдайы анықталғаны туралы ақпарат алған кезде:

1) аумақтық мемлекеттік санитариялық-эпидемиологиялық қадағалау органына, көрші аудандардың бас мемлекеттік ветеринариялық инспекторларына

және жоғарыда тұрған ветеринариялық органға тез арада хабарлайды;

2) аумақтық мемлекеттік санитариялық-эпидемиологиялық қадағалау өкілімен бірлесіп, сол жерге барады, эпизоотиялық ошаққа және қолайсыз пунктке эпизоотологиялық-эпидемиологиялық тексеру жүргізеді, қауіпті аймақтың шекарасын айқындайды және эпизоотиялық ошақты оқшаулау және жою бойынша іс-шаралар жоспарын әзірлейді, сондай-ақ адамдар мен ауыл шаруашылығы малдары арасында аурудың жаңа оқиғаларын болдырмау бойынша профилактикалық және эпидемияға қарсы іс-шаралар жүргізеді;

3) жергілікті атқарушы органда бекіту үшін шектеу іс-шараларын белгілеу бойынша материалдарды ресімдейді.

106. Құтырма бойынша қолайсыз елдімекендерде иттер мен мысықтардың көрмесін өткізуге, иттерді шығарып баулуға жол берілмейді. Үй жануарларын сату тоқтатылады, иттер мен мысықтарды қолайсыз пункттен тыс әкетуге және шектеу қойылған аумақ пен қауіпті аймақта жабайы жануарларды аулауға (хайуанаттар паркіне апару үшін, басқа аудандарға орналастыру мақсатында) т ы й ы м с а л ы н а д ы .

107. Ветеринариялық және санитариялық қызмет мамандары құтырма бойынша қолайсыз пункттерде мынандай іс-шараларды ұйымдастырады:

1) тұрғындар арасында құтырма ауруының қауіптілігі және оның алдын алу шаралары туралы түсіндіру жұмыстарын жүргізу;

2) қолайсыз пунктті құтырмаға қарсы егулерді қажет ететін адамдарды анықтау үшін үй-үйді (пәтерлерді) аралау, ит, мысық және басқа да жануарларды ұстау жағдайын тексеру, құтырмамен ауыратын науқастарды, ауруға күдіктілерді және құтырманы жұқтыруға күдікті жануарларды анықтау;

3) адамдар мен жануарларды тістеген, оқшауланатын және бақылауда ұсталатын жануарлардан басқа құтырмамен ауыратыны анықталған иттерді, мысықтарды және басқа жануарларды өлтіріп кейіннен өртеу;

4) жабайы жануарлардың құтырма жағдайлары анықталған кезде, (селолық округтердің, аудандардың, қалалардың, облыстардың әкімдері) жабайы жануарларды, иттер мен мысықтарды аулау және ату бойынша іс-шараларды жүргізеді.

108. Құтырманың эпизоотиялық ошағында науқастар немесе құтырма ауруына күдікті малдар бөлініп алынған жануарлардың тобына (ферма, үйір, мал тобы, отар, табын) тұрақты бақылау орнатылады. Бұл малдарды күніне кемінде үш рет қарайды және антирабиялық вакцинаны қолдану нұсқаулығына сәйкес антирабиялық вакцинаның профилактикалық егулері жүргізіледі. Егулерден кейін малдарды міндетті 60 күндік оқшаулау қажет.

109. Жабайы жыртқыш аңдар немесе иттер тістеген клиникалық сау малдарды, құтырмаға қарсы егулерге және тұқымдастығына қарамастан, өлтіріп,

к е й і н н е н

ө р т е й д і .

110. Ауыл шаруашылығы малдарын сою құтырмамен ауыру жағдайы тіркелген орында жүргізіледі.

111. Құтырма бойынша қолайсыз ферманың (мал тобы, үйір, отар, табын) клиникалық сау малдардың сүтін құтырмаға қарсы егулер жүргізілгеніне қарамастан, 30 минут бойы 80^0-85^0 С температурада пастерлегеннен кейін немесе 5 минут бойы қайнатқан соң адамдарға тамаққа пайдалануға немесе малдарға азық ретінде беруге рұқсат етіледі.

112. Құтырма бойынша қолайсыз топтың клиникалық сау малынан алынған жүнді ветеринариялық куәлікте ол дезинфекциялауға жататыны туралы көрсете отырып, қожалықтан тығыз матадан жасалған ыдыспен қайта өңдеу кәсіпорындарына апарды.

113. Құтырма ауруымен ауырған малдар мен оларға күдікті малдардың болған орындары, күту заттары, сілекейлермен және басқа бөлінділермен ластанған киім мен басқа заттар дезинфекциялануы тиіс.

114. Құтырма вирусын жұқтыру қатеріне ұшыраған адамдарды анықтаған медицина қызметкерлері олар туралы аумақтық мемлекеттік санитариялық-эпидемиологиялық қадағалау органына және ветеринарлық қызметке хабарлайды.

115. Аумақтық мемлекеттік санитариялық-эпидемиологиялық қадағалау органы құтырма вирусын жұқтыру қаупі бойынша өтініштің әрбір жағдайы туралы :

1) тіркейді ;

2) эпизоотологиялық-эпидемиологиялық тексеруді тез арада жүргізеді;

3) ауданның (қаланың) бас мемлекеттік ветеринариялық инспекторына жануарларды оқшаулау және оларға ветеринариялық бақылау орнату мақсатында зақым салғаны белгілі жануарлар туралы хабарлайды;

4) құтырма вирусын жұқтыру қаупіне ұшырайтын және емдеу-профилактикалық иммундауды қажет ететін адамдардың тобын анықтайды және оларды травматологиялық бөлмеге (кабинетке), ал соңғысы болмаған жағдайда – хирургиялық кабинетке жібереді.

116. Емдеу-профилактикалық иммундау курсы құтырма вирусын жұқтыру қаупіне ұшыраған адамдарға жүргізіледі.

117. Құтырмаға күдікті адамдар жұқпалы стационарлардың жеке бокстарына емге жатқызылады.

7. Листериоздың алдын алу бойынша санитариялық-эпидемияға қарсы (профилактикалық) іс-шараларды ұйымдастыруға және жүргізуге қойылатын санитариялық-эпидемиологиялық талаптар

118. Жұқтыру материалымен жұмыс істеу және жеке қауіпсіздік шаралары жөніндегі нұсқамадан өтпеген адамдар серологиялық оң реакциясы бар жануарларды және листериозбен ауыратын жануарларды қабылдауға, тасымалдауға және союға, тұтас етті бөлуге және олардан алатын шикізаттарды қайта өңдеуге жіберілмейді.

119. 18 жасқа толмаған адамдардың, жүкті әйелдердің, бала емізетін әйелдердің, маусымдық жұмысшылардың жұмыс істеуіне рұқсат етілмейді.

120. Шаруашылық субъектілерінің қызметкерлері, оның ішінде уақытша тартылған адамдар жеке гигиена және жеке қорғаныш (халат, резеңке қолғап, жеңқап, клеенка алжапқыштары, тиісті аяқ киім) құралдарынсыз жұмысқа жіберілмейді.

121. Шаруашылық субъектілерінің қызметкерлеріне профилактикалық медициналық тексерулер жаппай мал төлдегеннен кейін 1-2 айдан соң, малдан алынатын шикізат пен өнімдерді өндіру кәсіпорындарының қызметкерлеріне жаппай мал сойылғаннан кейін 1-2 айдан кейін профилактикалық медициналық тексеру жүргізіледі.

122. Листериозға профилактикалық зертханалық тексерілуге мыналар жатады :

1) жануарларды күтуге және мал шаруашылығы шикізаты мен өнімдерін қайта өңдеуге уақытша тартылатын адамдар (маусымдық жұмыстан кейін 1-2 айдан соң) ;

2) бала көтеретін жастағы әйелдер: қайталанған баспа, аналық бездің, жатыр мойнының асқынуы кезінде;

3) асқынған акушерлік анамнезімен, жүктіліктің патологиялық (тұмау тәріздес ауру, токсикоз, ангина) және/немесе босану ағымымен жүкті әйел және жас босанған әйел ;

4) листериозға күдік келтірілген жаңа туған нәресте;

5) өлі туылған немесе өмірінің алғашқы күндерінде шетінеген баланың мәйіті .

123. Адамдардың, ауыл шаруашылығы және басқа да жануарлардың арасында листериозбен ауруы анықталғанда эпизоотиялық ошақты эпидемиолог-дәрігер мен ветеринариялық маман бірлесіп тексеру жүргізеді.

124. Листериозбен ауыратын науқастармен байланыста болған адамдар, сондай-ақ үй жануарлары листериозға тексеріледі.

125. Листериямен ауыратын науқастарды, листерионы тасымалдаушыларды емге жатқызу клиникалық және эпидемиологиялық көрсеткіштер бойынша жүргізіледі.

126. Реконвалесценттер клиникалық сауыққаннан кейін және бактериологиялық зерттеудің бір реттік теріс нәтижесінен соң стационардан шығарылады.

127. Листериямен ауырып жазылған адамдарды диспансеризациялау 1 жыл бойы міндетті түрде тоқсан сайын арнайы зертханалық тексерулер өткізілетіріп жүргізіледі.

128. Жүкті әйелдерді диспансеризациялау жүктіліктің алғашқы сатыларында міндетті түрде серологиялық зерттеп, ал оң серологиялық тест жағдайында – бактериологиялық зерттей отырып жүргізіледі. Листерияға оң бактериологиялық зерттеу жағдайында тиісті антибактериалды және патогенетикалық емдеу жүргізіледі.

129. Листериямен ауырып жазылған адамдардың жұмыс істеуіне және ұйымдастырылған ұжымда жұмыс істеуіне рұқсат ету шектеусіз, клиникалық сауыққаннан кейін және теріс бактериологиялық тексеруден кейін жүргізіледі.

130. Жануарларды сатып алу, сату, союға өткізу, басқа орындарға ауыстыру және жаңадан топтастыру ілеспе құжаттар (ветеринариялық куәліктер, ветеринариялық сертификаттар және анықтамалар) болған кезде жүргізіледі, малдан алынатын өнімдер мен шикізаттарды өткізу ветеринариялық-санитариялық сараптама жүргізгеннен кейін жүргізіледі.

131. Жануарлар саны листериямен ауыратын бойынша қолайлы шаруашылық субъектілерінің жануарларымен толықтырылады.

132. Листериямен ауыратын уақтылы анықтау мақсатында комлементтің байланыс реакциясына (бұдан әрі – КБР) жануарлардың қан сарысуын зерттеу жүргізіледі:

- 1) листериямен ауыратын күдіктенуде барлық жағдайларда;
- 2) асыл тұқымды мал өсіретін кәсіпорындарда, жасанды ұрықтандыру станцияларында (пункттерінде) барлық өндірушілерді (өгіздер, қабандар, қойлар) жылына екі рет;
- 3) шошқаларды, ірі қара және ұсақ малдарды – асыл тұқымды мал өсіретін шаруашылықта әрқайсысын жылына 1 рет.

133. Жаңадан келген малдарды 30 күн бойы профилактикалық карантинде ұстамай, жалпы табынға қосуға жол берілмейді.

134. Профилактикалық карантин кезінде және шаруашылық субъектілерде жаңа топ құрастырғанда жануарларға клиникалық тексеру жүргізіледі және қажет болғанда (жүйке жүйесінің бұзылу белгілерінің көрінуі, іш тастау, дене қызуының көтерілуі) – листериямен ауыратын бактериологиялық және серологиялық тексеру жүргізіледі.

135. Жануарлардың иелері барлық ауру жағдайлары, листериозға күдіктену, іш тастауы, өлі туу және жануарлардың қырылуы туралы ветеринариялық қызметке хабарлайды және ветеринариялық инспекторлардың талаптары бойынша жануарларды сатып алу туралы барлық қажетті мәліметтерді беруі, олардың тексеруіне, зерттеуіне және өңдеу жүргізуіне жағдай жасайды.

136. Ветеринариялық мамандар және/немесе тиісті әкімшілік-аумақтық бірліктің ветеринариялық инспекторы жануарлардың іш тастау, өлі туу және қырылуы жағдайларының барлығын есепке алуды жүргізеді және ветеринариялық зертханаға тексеруге патологиялық материал жібереді.

137. Барлық жем, оның ішінде сүрленген шөп пен құрама жемді жемдеу алдында листерияны жұқтыруына зерттеу қажет және бұл жемдерді зерттеу нәтижелері теріс болған кезде ғана мал рационына қосу қажет.

138. Сүтпен және сүт өнімдерімен (қаймағы айырылған сүт, сүт сарысуы, тағы басқа) қоректендіру үшін қолданылатын астаулар жуылуы және дезинфекциялануы тиіс.

139. Жануарлардың маститі кезінде сүтке бактериологиялық зерттеу жүргізіледі.

140. Листериозға оң әсер берген және онымен ауыратын ауру жануарларды қабылдау және сою ет өндіретін объектілерде және сою пункттерінде (бұдан әрі – объектілер) жүргізіледі.

141. Объектілерге келіп түскен ауру жануарларды арнайы бөлінген ашық қораларда (изоляторларда) сау жануарлардан оқшау ұстайды. Оларды союға ауысым соңында немесе бөлек ауысымда жалпы сою цехында жол беріледі.

142. Жануарларды сою алдында ұстайтын базалардың (ашық қоралардың) едендерінің қатты жабыны болады, сұйықтық науалар мен сұйықтық қабылдағыштармен және сарқынды суларды зарарсыздандыруға арналған құрылғылармен жабдықталады.

143. Сою аяқталғаннан кейін санитариялық қасапхананың, сою цехының үй-жайы, сою алдында ұстайтын база, сойылған өнімдерді қайта өңдеу бойынша өндірістік үй-жайлар, технологиялық жабдық, мұкамал, санитариялық және арнайы киім, аяқ киімдер, көлік құралдары және өндірістік ағындар механикалық тазартылуы және дезинфекциялануы тиіс.

144. Объектілерде малдарда листериоздың болуына немесе болмауына қарамастан, оларды бордақылауға және өсіруге, сондай-ақ сиырларды, қойлар мен ешкілерді саууға жол берілмейді.

145. Субөнімдерді жинау үшін "Листериоз" деген таңбасы бар, су өткізбейтін, санитариялық өңдеуге жатқызылатын ыдыс, ал конфискаттар үшін "Конфискаттар" деген таңбасы бар, жабылатын, су өткізбейтін ыдыс бөлінеді.

146. Листериозға зерттеу үшін зертханаға:

1) ұсақ жануарлардың тұтас өлексесін немесе басын (бас миын), бауырды, көкбауырды, бүйректі, лимфатүйіндерді, өкпенің зақымданған бөлігін, іш тасталған ұрықты немесе оның қабығын жіберу қажет. Жаз мезгілінде патологиялық материал глицериннің 40%-дық стерильденген сулы ерітіндісімен консервирленеді;

2) тірі кездегі диагностика үшін – іш тасталған жатырдан бөлінген жыныс мүшелерінің ағындысын, ауру жануардың және ауруға күдікті жануардың қанын немесе сарысуын, малдың сүтін жіберу қажет.

147. "Листериялар" диагнозы эпизоотологиялық деректер кешені мен зертханалық зерттеулер нәтижелері негізінде қойылады. Шешуші кезеңге бактериологиялық зерттеу – литерия өсірінділерінің бөлінуі жатады.

148. Жануарға листериоз диагнозы қойылған кезде шаруашылық субъектісіне қызмет көрсететін ветеринариялық маман бұл туралы шаруашылық субъектісінің басшысына, тиісті әкімшілік-аумақтық бірліктің бас мемлекеттік ветеринариялық инспекторына және аумақтық мемлекеттік санитариялық-эпидемиологиялық қадағалау органына тез арада хабарлайды және эпизоотиялық ошақта эпизоотологиялық тексеру жүргізеді.

149. Шектеу іс-шараларының шарттары бойынша мыналарға жол берілмейді:

1) сою үшін оларды сыртқа шығаруды қоспағанда жануарларды шығару (өкету);

2) жануарды ет өңдейтін объектілерге апаруды қоспағанда, мәжбүрлеп сойылған листериозбен ауырған жануардың етін шикі күйінде шығаруға. Қолайсыз пункттердегі және ет өңдейтін объектілердегі жануардың етіне "Ветеринария туралы" Заңға сәйкес ветеринариялық-санитариялық сараптама жүргізілуі тиіс;

3) науқас жануар жеген және листерияларын жұқтыруына күдіктену кезінде жемді сыртқа шығаруға;

4) ветеринариялық дәрігердің рұқсатынсыз шаруашылық субъектісінің ішінде жануарды қайта топтастыруға (ауыстыру);

5) басқа шаруашылық субъектілеріне және аудандарға шығару үшін қауіпті пункттерде асыл тұқымды және асыл тұқымды емес малды өсіретін қолайсыз пункттерде, шөпті, сабанды және басқа да қатты жемді дайындауға, сондай-ақ жануарлардың (құстарды қосқанда), терісі бағалы аңдардың, иттердің, мысықтардың жәрмеңкелерін, базарларын және көрмелерін өткізуге;

6) науқас жануарларды өсіру және бордақылау үшін халыққа сатуға;

7) ауру мал мен қолайсыз табындардың мал басының сау малмен бірге жайылуы, су ішуі және басқа да байланыста болуына, сондай-ақ, малды алыс жерлердегі жайылымдарға айдауға және тасуға.

150. Листериялар бойынша қолайсыз деп жарияланған шаруашылық

субъектісінде мынадай іс-шаралар жүргізіледі:

1) жануарды таңдамалы түрде температурасын өлшей отырып, басты клиникалық тексеру және жарамсызын айыру;

2) клиникалық белгілері жоқ ауру мал мен листерия тасымалдаушыларды анықтау үшін серологиялық зерттеу жүргізіледі;

3) орталық жүйке жүйесінің зақымдалуының клиникалық белгілері бар ауру малдар союға жіберіледі;

4) ауруы күдікті жануарлар және оң серологиялық реакциясы бар жануарлар оқшауланады және антибиотиктермен емделуі тиіс немесе союға жіберіледі;

5) клиникалық белгілері жоқ және теріс серологиялық реакциясы бар жануарлар иммундалады және профилактикалық мақсатта антибиотиктер қабылдайды;

6) жануарлардан алынған сүт серологиялық зерттеуден өтуі және оң нәтиже көрсетілген кезде кейіннен шаруашылық ішінде жануарларға беру үшін немесе тоң май жасау үшін 15 минут қайнатылуы тиіс. Сауыққан жануарлардың сүті шаруашылық субъектісінде екі ай өткенге дейін пастерленеді, осыдан кейін оның сыртқа шығарылуына жол беріледі;

7) қолдан ұрықтандыру листериозға алдын ала тексерілген сау аталық жануардың шәуетін қолданып жүргізіледі;

8) мал қора-жайларындағы қи күнделікті қи сақтайтын қоймаларға немесе жеке учаскелердегі үйінділерге жиналады. Оны 2-3 ай ішінде биотермиялық зарарсыздандырудан кейін тыңайтқыш ретінде қолдауға жол беріледі.

151. Дезинфекциялау мынадай іс-шараларды қамтиды:

1) мал қора-жайларында және оған іргелес аумақтарда ауру жануарлардың анықталған әрбір жағдайына дезинфекциялау, содан соң барлық кезек ішінде әрбір 14 күн сайын шектеу жүргізіледі. Ауру мал, ауруға күдікті жануарлар ұсталатын қоралардың кіреберісі аяқ киімді өңдеуге арналған дезинфекциялау кедергілерімен (кілемшелер) жабдықталады;

2) листериоз қоздырғышы бар жайылу алаңдары, аулалар, базалар, мал қоралары, су қоймаларына жақын жерлер және басқа да учаскелер мен аумақтар ауру тоқтағаннан кейін қоқыстан, қидан тазартылады. Қи мен қатты қалдықтар (шөп және басқалар) шығарылады және (биотермиялық әдіспен, химиялық құралдармен және басқалармен) зарарсыздандырылуы тиіс. Үй-жайларда және оларға жақын аумақтарда дератизациялау жүргізіледі, кеміргіштердің өлекселері жиналады және өртеледі;

3) шөмелелер, пішен, сүрлем шөмелелері, құрама жем кеміргіштердің мекендеуі тексеріледі. Кеміргіштер анықталған жағдайда, уақтылы дератизациялау жүргізіледі;

4) траншеяларда және үйінділерде сақталатын сүрлемде листериоз

қоздырғышы болған жағдайда, барлық листериоз қоздырғышымен зақымдалған сүрлем биотермиялық әдіспен зарарсыздандырылуы тиіс;

5) листериозбен ауыратын ауру жануарлардан алынған терілік шикізатты зарарсыздандырады.

152. Мал қоралар мен мал күтуге қолданылатын заттарды дезинфекциялау үшін Қазақстан Республикасында қолдануға рұқсат етілген дезинфекциялау препараттары пайдаланылады.

153. Малдың іш тасталған ұрығы, өлекселері тез арада кәдеге жаратылуы тиіс.

154. Шаруашылық субъектінде клиникалық ауру жануарлар анықталған соңғы жағдайдан кейін, серологиялық тексерудің теріс нәтижесін алғаннан кейін, шаруашылық субъектінің үй-жайлары мен аумағына қорытынды механикалық тазалау және дезинфекциялау жүргізгеннен кейін екі айдан соң листериоз бойынша шектеу іс-шаралары тоқтатылады.

155. Шаруашылық субъектісінің листериоздан сауығуынан кейін екі жыл ішінде асыл тұқымды және асыл тұқымды емес жануарды өсіруге жануардың қан сарысуын серологиялық зерттеудің теріс нәтижелері алынғаннан кейін жол беріледі. Бір жыл ішінде жануардың басқа түрлерін өсіру аталған жағдайларда жүзеге асырылады.

156. Листериоз бойынша бұрын қолайсыз болған шаруашылық субъектілерінде оң реакциялары жойылғанға дейін жануарларды қоралаудың алдында жылына 1 рет серологиялық тексеру жүргізіледі. Оң реакция байқалатын жануарлар оқшауланады, емделуі тиіс немесе союға жіберіледі. Жануарларды әкету кезінде ілеспе ветеринариялық құжаттарда листериозға зертханалық зерттеулер нәтижелері көрсетіледі.

8. Лептоспироздың алдын алу бойынша санитариялық-эпидемияға қарсы (профилактикалық) іс-шараларды ұйымдастыруға және жүргізуге қойылатын санитариялық-эпидемиологиялық талаптар

157. Лептоспироздың алдын алу бойынша санитариялық-эпидемияға қарсы (профилактикалық) іс-шараларды ұйымдастыруға және жүргізуге қойылатын талаптар лептоспирозбен ауыратын ауру туралы емдеу-профилактикалық ұйымдардан хабарлама алған кезде немесе лептоспироз жағдайына күдіктену кезінде тиісті аумақтардағы мемлекеттік санитариялық-эпидемиологиялық қызмет органдары мен ұйымдарының мынадай шараларды сақтауы болып табылады:

1) барлық күдікті жағдайларда материалды міндетті зертханалық зерттей отырып, лептоспирозбен ауыратын науқастарды анықтау үшін адамдардың ауру

жұқтырғаны анықталған немесе жұқтыруы ықтимал орындарда тұрғындарды
эпидемиологиялық тексеру;

2) лептоспироздың әрбір жағдайын эпидемиологиялық тексеру,
қоздырғыштың берілу жолдары мен жұқтыру көздерін анықтау;

3) ошақтарда дезинфекциялау, объектілерде және аумақтарда шұғыл
дератизациялау жүргізу;

4) тұрғындар арасындағы санитариялық-ағарту жұмысы.

158. Емдеу-профилактикалық ұйымның медицина қызметкері лептоспироз
ауруымен ауырған әрбір науқас және оған күдікті жағдай туралы тиісті
аумақтардағы мемлекеттік санитариялық-эпидемиологиялық қызмет
органдарына шұғыл хабарлама жібереді.

159. Лептоспироздың алдын алу бойынша санитариялық-эпидемияға қарсы (
профилактикалық) іс-шараларды ұйымдастыруға және жүргізуге қойылатын
талаптар лептоспироз ошақтарында денсаулық сақтау ұйымдарының мынадай
шараларды сақтауы болып табылады:

1) қоздырғыштардың серологиялық тобын көрсете отырып, барлық
науқастарды және бактерия тасымалдаушыларды тіркеу (клиникасы
айқындалмаған қанның оң бактериоскопиясы және серологиялық зерттеудің
теріс нәтижесі);

2) науқастарды жұқпалы ауру бөлімшесіне емге жатқызу және
тасымалдаушыларды амбулаториялық емдеу;

3) екі апта ішінде қызбасы бар науқастардың клиникалық және зертханалық
мониторингі (қызбаның екі толқынды түрі – өте төмен деңгейде болуымен қызба
бір аптаға жуық созылады және температурасының жоғарылауы 3-4 күн
тексеріледі);

4) ауырып жазылған аурудан кейін алғашқы айда көз дәрігері, невропатолог
және терапевт міндетті клиникалық тексере отырып, 6 айдың ішінде
реконвалесценттерді диспансерлеу;

5) жас босанған әйелдерді бактериоскопиялық және серологиялық тексеру (
көрсеткіштер бойынша);

б) донорлық қанды бактериоскопиялық және серологиялық зерттеу (қан алған
кезде).

160. Тиісті аумақтардағы мемлекеттік санитариялық-эпидемиологиялық
қызмет органдары жүргізетін профилактикалық іс-шаралар мыналарды қамтиды:

1) ошақтардың болуын және типін анықтау;

2) ошақтың эпизоотикалық белсенділігін тұрақты бақылау;

3) синантропты кеміргіштер саны динамикасына мониторингі;

4) лептоспир тасымалдаушыларының түрлік құрамын зерделеу;

5) лептоспирдің серологиялық құрылымын анықтау;

б) эпидемиологиялық маңызы бар объектілері болатын лептоспироз ошақтарының өзара байланысын анықтау (демалыс аймағы, мал шаруашылығы фермасы, ауыл шаруашылық, гидромелиоративті жұмыстарды жүргізу аудандары, қоғамдық тамақтану, сауда және басқалар);

7) эпидемиологиялық жағдайдың өзгерістерін жедел талдау, олардың эпидемиологиялық қауіптілігі дәрежесін бағалау;

8) оқиғалардың одан әрі дамуын болжау және профилактикалық іс-шараларды жүргізу.

161. Лептоспироздың табиғи ошақтарына тиісті аумақтардағы мемлекеттік санитариялық-эпидемиологиялық қызмет органдары емдеу-профилактикалық ұйымдармен бірлесе отырып, мынадай профилактикалық іс-шаралар кешенін орындайды, олар мыналарды қамтиды:

- 1) адамдарды вакцинациялауды;
- 2) кәсіби сырқаттанушылықтың алдын алуды;
- 3) жас босанған әйелдерді зертханалық тексеруді (көрсеткіштер бойынша);
- 4) донорлық қанға зертханалық бақылауды;

5) ет және сүт өнімдерін санитариялық-эпидемиологиялық бақылауды;

б) аумақтың, ашық су қоймаларының және сумен жабдықтау көздерінің санитариялық жағдайының мониторингін;

7) санитариялық-ағарту жұмыстарын;

8) қауіп төнетін учаскелерді дератизациялауды.

162. Халықты вакцинациялау лептоспироздың табиғи ошақтарымен олар байланыста болғанға дейін жыл сайын 1-2 ай бұрын жүргізіледі.

163. Жоспарлы вакцинациялауға патогенді лептоспириялармен жұмыс істейтін зертханалардың қызметкерлері, зақымдану қаупі жоғары адамдар – ветеринария қызметкерлері, мал шаруашылығының, балық шаруашылығының жұмыскерлері, күрішшілер, мелиораторлар, тазарту кәріз құрылыстары жұмыскерлері, кеншілер, лептоспироз бойынша қолайсыз немесе мал шаруашылығымен айналысатын елді мекендердегі балалар жатқызылады.

164. Лептоспироздың табиғи ошақтарында және антропоургиялық ошақтарында тұрғындар ауыз су қажеттілігі үшін қайнаған суды пайдалануы, жеке профилактика шараларын сақтауы қажет.

165. Лептоспироз бойынша қауіп төндіретін аумақтарда санитариялық-эпидемияға қарсы (профилактикалық) және эпизоотияға қарсы іс-шараларды ұйымдастыруға және жүргізуге қойылатын талаптар ветеринария саласындағы мемлекеттік органдардың аумақтық бөлімшелерінің мынадай шараларды сақтауы болып табылады:

- 1) малдардың клиникалық жағдайларын бақылау, іш тастаулар санын есепке алу ;

2) асыл тұқымды мал өсіру шаруашылығын, кәсіпорындарды, лептоспироз бойынша қолайсыз шаруашылықтың жасанды ұрықтандыру станцияларын толықтыру ;

3) шаруашылыққа келіп түсетін барлық малдарды 30 күндік карантин ішінде лептоспирозға зерттеу ;

4) бордақылау шаруашылықтарын лептоспирозға тексермей-ақ, бірақ карантиндеу кезеңінде оларды лептоспирозға қарсы міндетті түрде вакцинациялай отырып, клиникалық сау малдармен толықтыру;

5) жануарлардың лептоспироз бойынша қолайсыз шаруашылықтардың (фермалардың) елдімекендердің малымен жайылымда, суғару орындарында бірге болуына жол бермеу, вакцинацияланбаған малдарды лептоспироздың табиғи ошақтарының аумағында жаймау ;

6) ашық су қоймаларының жағасына малдарға арналған жазғы жайлауды орнатуға жол бермеу ;

7) мал шауашылығы үй-жайларында, фермалардың аумағында, жемдерді сақтау орындарында кеміргіштерді жүйелі түрде жою.

166. Жануарларда лептоспирозға күдіктенудің барлық жағдайларында қан сарысуы және басқа патологиялық материал (ағзалардағы тіндер, сұйықтықтар, ұрық айналасының суы, ұрық қанының сары суы, іш тастау материалы) зертханалық зерттеуге алынады.

167. Зертханалық зерттеулер нәтижелері бойынша шаруашылық (ферма, гурт) мына жағдайлардың бірінде лептоспироз бойынша қолайсыз деп саналады:

1) лептоспирлер патологиялық материалды микроскопиялық зерттеу кезінде анықталғанда ;

2) антидене тексерілген жануарлардың 20 пайызынан астамында қан сарысуында (зәрінде) анықталғанда;

3) патологиялық материалдан лептоспир өсіріндісі бөлінгенде.

168. Жануарларда қан сарысуында спецификалық антидене немесе зәрінде бөлінетін лептоспир анықталған кезде лептоспироз бойынша қолайсыз шаруашылық үшін көзделген іс-шаралар жүргізіледі.

169. Импорт бойынша келіп түсетін жануарлар карантин үй-жайында ұсталады және оларды экспорттаушы елде тіркелетін қоздырғышқа антиденеге реакцияға қан сарысуы зерттеледі.

170. Жануарлардың лептоспироз диагнозы расталған кезде шаруашылық субъектісінің аумағына шектеу қойылады.

171. Тиісті әкімшілік-аумақтық бірліктің бас мемлекеттік ветеринариялық инспекторы бұл туралы жоғарыда тұрған ветеринариялық органға және аумақтық мемлекеттік санитариялық-эпидемиологиялық қадағалау органына бір мезетте хабарлайды .

172. Сауықтыру іс-шараларының жоспарында жануарларды қажетті диагностикалық зерттеу, жүргізу мерзімдерін және жауапты адамдарды көрсете отырып, шектеу, ветеринариялық, санитариялық, ұйымдастыру-шаруашылық іс-шаралары көзделеді.

173. Шектеу шаралары бойынша:

1) өндіру мақсатында жануарларды әкетуге (әкелуге), жануарларды халыққа сатуға;

2) тиісті әкімшілік-аумақтық бірліктің бас мемлекеттік ветеринариялық инспекторының рұқсатынсыз жануарларды қайта жинақтауды жүзеге асыруға;

3) жануарларды ашық су қоймаларына жіберуге және оны жануарларға ішкізу және суға түсіру үшін пайдалануға;

4) вакцинацияланбаған жануарларды лептоспирозбен ауырған жануарлар жайылған жайылымға немесе лептоспироздың табиғи ошағы аумағына жаюға;

5) вакцинацияланбаған жануарларды лептоспирозды жұқтырған кеміргіштер анықталған жеммен қоректендіруге жол берілмейді.

174. Лептоспироз бойынша қолайсыз шаруашылықта (фермада, отарда, шошқа қорада) клиникалық тексеру және ауруы күдікті жануарлардың дене қызуын өлшеу жүргізіледі.

175. Ауру және ауруы күдікті жануарларды оқшаулайды, оларды қолдану жөніндегі нұсқаулықта көрсетілген дозаларда гипериммундық сарысумен және антибиотиктермен емдейді. Осындай жануарларды сою санитариялық қасапханада, ал ол болмаған жағдайда, жеке профилактика шаралары сақтала отырып, сойылған сау жануарлардың өнімдері шығарылғаннан кейін, ауысымның соңында ет комбинатының мал сою цехында жүргізіледі. Осындай жануарларды сойғаннан кейін үй-жай және жабдықтарды Қазақстан Республикасында қолдануға рұқсат етілген препараттармен дезинфекциялайды.

176. Шаруашылықтың барлық малын, меншік нысанына қарамастан, лептоспироз бойынша қолайсыз және арзан малдарды асыл тұқымды мал өсіру және тұтыну шаруашылықтарында бағады және мал союға тапсырады.

177. Лептоспирозбен ауыратын жануарлардан алынған сүтті қайнағанға дейін қыздырады және жем үшін пайдаланады.

178. Шығару үшін сақталуы қажет аналық бастарды, өндірушілерді және жас төлдерді вакцинациядан кейін лептоспироцидтік препараттармен өңдейді және дезинфекциялау үй-жайына ауыстырады.

179. Өңдеу тиімділігін зәрді микроскоптау жолымен 10-15 күннен кейін тексереді.

180. Іс-шаралар жүргізгеннен кейін алынған жас төл бөлек өсіріледі, лептоспирозға қарсы вакциналарды қолдану жөніндегі нұсқаулықта көзделген мерзімде вакцинациялайды және шектеуді алып тастағаннан кейін жалпы негізде

ө т к і з е д і .

181. Лептоспироз бойынша бұрын қолайсыз кәсіпорында (станцияларда) барлық өндірушілердің зәрін микроскоптау және реакцияға қан сарысуын қайта тексеру 3 айдан соң және теріс нәтижелер алған кезде одан әрі әрбір 6 айда жүргізеді.

182. Лептоспирозға сезімтал клиникалық сау жануарлардың барлық түрлерін және жас ерекшелік топтарын вакцинациялайды. Емдеудегі жануарларды сауыққаннан кейін 5-7 күн сайын вакцинациялайды.

183. Жекелеген жануарлардың қанында антиденелер немесе зәрде лептоспир анықталған жағдайда барлық топты шаруашылықта қалдырады және оның лептоспироз бойынша қолайлылығы туралы мәселені шешу үшін қосымша зерттеулер жүргізеді.

184. Бордақылау үшін жануарларды шығару ауру жануар сауыққан соңғы жағдайдан, вакцинация және қорытынды ветеринариялық-санитариялық іс-шаралар жүргізілгеннен кейін бір айдан соң облыс аумағында рұқсат етіледі.

185. Шаруашылық барлық тексерілген жануарларда зерттеулердің теріс нәтижелері алынған кезде сауыққан болып саналады.

186. Лептоспироз бойынша қолайсыз шаруашылықтарда шектеу мынадай тәртіппен алып тасталады:

1) бордақылау шаруашылықтарында – мал басын союға бергеннен және қорытынды ветеринариялық-санитариялық іс-шаралар жүргізілгеннен кейін;

2) асыл тұқымды мал өсіру және тұтыну шаруашылықтарында – зертханалық зерттеу әдістерімен лептоспироз бойынша олардың қолайлылығын анықтағаннан кейін. Бұрын лептоспироз бойынша қолайсыз шаруашылықтарда қайта зерттеу шектеу алынып тасталғаннан кейін 6 айдан соң жүргізіледі.

187. Сатуға арналған жануарлар карантинде ұсталады және лептоспирозға қан сарысуы, шошқаларда одан басқа зәрі лептоспирдің болуына зерттеледі.

188. Шаруашылықтардан әкелінетін асыл тұқымды және тұтынатын жануарларды ветеринариялық өңдеу тәртібі: асыл тұқымды немесе тұтынатын мақсаттағы жануарларды әкету (шығару) лептоспироз бойынша қолайлы шаруашылық субъектілерінен ғана рұқсат етіледі.

189. Барлық сезімтал жануарларды мынадай жағдайларда:

1) лептоспироз бойынша қолайсыз шаруашылықтарда;

2) мал басын лептоспирозға тексерместен жинақтайтын бордақылау шаруашылықтарында;

3) лептоспироздың табиғи ошақтары аймақтарында малды жайғанда;

4) шаруашылықта қан сарысуы оң реакция беретін малдар анықталғанда;

5) отарлы мал шаруашылығы бар аудандарда лептоспирозға қарсы вакцинациялайды.

190. Қызметтік ит ұстау орындарында клиникалық ауру иттерді және оған күдікті иттерді оқшаулайды, гипериммундық сарысумен және антибиотиктермен емдейді. Барлық жас ерекшелік топтарының клиникалық сау иттерін лептоспирозға қарсы вакцинациялайды.

191. Лептоспироз бойынша қолайсыз ит ұстау орнының иттерін сатуға жол берілмейді.

192. Жануарларды әкету (шығару) барлық топтар бойынша зерттеулердің теріс нәтижелері кезінде шектеусіз рұқсат етіледі.